9

Działalność inspekcyjna

9.1. Działalność kontrolna 106
9.1.1. Kontrole planowe 108
9.1.2. Kontrole pozaplanowe – interwencyjne 111
9.1.3. Kontrole w oparciu o dokumenty 112
9.1.4. Zaświadczenia 112
9.1.5. Działania pokontrolne 113
9.1.6. Wybrane zagadnienia z działalności kontrolnej 114
9.2. Przeciwdziałanie poważnym awariom 118
9.2.1. Kontrole w zakresie przeciwdziałania poważnym awariom 120
9.2.2. Zdarzenia o znamionach poważnych awarii i poważne awarie 121
9.2.3. Współpraca z innymi organami 121

9.1. Działalność kontrolna

W 2016 r. WIOŚ w Poznaniu realizował zadania kontrolne określone w ustawie o Inspekcji Ochrony Środowiska (IOŚ) oraz w *„Ogólnych kierunkach działania IOŚ”* ustalonych przez Głównego Inspektora Ochrony Środowiska. Podczas wyboru podmiotów do kontroli uwzględniono między innymi:

- założenia do planu rocznego kontroli określone przez GIOŚ,
- cele kontroli przyjęte do realizacji w 2016 roku,
- obowiązki raportowania do Unii Europejskiej,
- problemy występujące w województwie,
- punktację wynikającą z wielokryterialnej analizy ryzyka,
- datę ostatniej kontroli i jej ustalenia oraz realizację zarządzeń pokontrolnych,
- liczbę potwierdzonych interwencji,
- potrzebę wykonania badań i pomiarów kontrolnych.

Przeprowadzono kontrole planowe oraz nieplanowane podjęte w związku z zaistniałymi potrzebami, w tym kontrole interwencyjne na wniosek obywateli, organów i innych jednostek. Kontrolami objęto przedsiębiorców, jednostki organizacyjne niebędące przedsiębiorcami oraz osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą, w tym rolników.

W 2016 roku w ewidencji WIOŚ w Poznaniu znajdowało się 10199 zakładów korzystających ze środowiska, podzielonych na 5 kategorii ryzyka (tabela 9.1). Kategoryzacja zakładów jest jednym z ważniejszych elementów Informatycznego Systemu Kontroli. Pozwala ona na systemowe selekcjonowanie zakładów pod względem ich uciążliwości dla środowiska, co prowadzi do optymalizacji działań kontrolnych. Jest decydującym elementem przy ustalaniu rocznych planów kontroli, wpływającym na zwiększenie częstotliwości kontroli w zakładach bardziej uciążliwych dla środowiska kosztem liczby kontroli w zakładach mniej uciążliwych.

Od 2016 roku kryteria podziału podmiotów uległy zasadniczej zmianie. Zrezygnowano z „podstawowej kategoryzacji zakładów” przy prowadzonej jednocześnie analizie wielokryterialnej oddziaływania na środowisko, na rzecz wykonywania wyłącznie uaktualnionej analizy wielokryterialnej. Kategorie przypisane poszczególnym zakładom mogą ulegać wielu zmianom w ciągu roku. Wynika to z faktu, że na wynik analizy wielokryterialnej mają wpływ ustalenia dokonane w czasie kontroli związane na przykład z naruszeniami, czy zmianami zaobserwowanymi w zakładzie (np. wprowadzone zabezpieczenia środowiska czy sposób korzystania ze środowiska). Zmiana może spowodować, że w dłuższym okresie liczba zakładów w kategoriach wyższych będzie ulegała zmniejszeniu na rzecz zakładów zakwalifikowanych do niższej kategorii. Świadczyć to może pośrednio o efektywności działań WIOŚ zmierzających do systematycznego obniżania negatywnego wpływu kontrolowanych zakładów na środowisko.

Tabela 9.1. Klasyfikacja podmiotów w ewidencji WIOŚ w Poznaniu wg kategorii ryzyka w 2016 r.

Kategoria	Częstotliwość kontroli	Liczba podmiotów w rejestrze
I	co roku	217
II	nie rzadziej niż raz na 3 lata	694
III	co 4 lata	915
IV	co 5 lat lub rzadziej	4888
V	zakłady, które nie muszą być ujmowane w planach kontroli	3485

Z uwagi na wymogi prawne (krajowe oraz unijne) oraz inne uwarunkowania, wybrane instalacje muszą być kontrolowane co roku, niezależnie od wyniku analizy wielokryterialnej. Do takich zakładów zalicza się zakłady I kategorii:

- zakłady dużego ryzyka wystąpienia awarii (ZDR),
- zakłady przetwarzania zużytego sprzętu elektronicznego i elektrycznego,
- zakłady przetwarzania zużytych baterii lub zużytych akumulatorów,
- stacje demontażu pojazdów,
- instalacje energetycznego spalania paliw stosujące ciężki olej opałowy,
- zakłady podlegające kontroli z zakresu transgranicznego przemieszczania odpadów w przypadku zezwolenia wstępnego na przywóz odpadów niebezpiecznych. Jeżeli w roku poprzedzającym wykonanie planu nie funkcjonuje zezwolenie na przywóz odpadów do instalacji i nie toczy się postępowanie w sprawie jego wydania, wówczas można nie uwzględniać zakładu w planie kontroli,
- wielkoprzemysłowe fermy tuczu trzody chlewnej.

Do zakładów I kategorii mogą również zostać zaliczone zakłady spoza listy, jeśli wynika to z przeprowadzonej analizy wielokryterialnej.

W przypadku pozostałych zakładów, z kategorii od II do IV, zgodnie z zasadami opracowanymi przez GIOŚ wykonywana jest analiza wielokryterialna. Z uwagi na wymagania prawne, do zakładów II kategorii zakwalifikowane są zakłady:

- zwiększonego ryzyka wystąpienia poważnej awarii przemysłowej (ZZR),
- zakłady podlegające rozporządzeniu nr 166/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie PRTR,
- instalacje IPPC stwarzające największe zagrożenie, podlegające pod Dyrektywę IED z uwagi na ustawowy wymóg kontroli co najmniej raz na 3 lata, chyba że wynik analizy ryzyka wykaże konieczność przeprowadzenia kontroli z większą częstotliwością (należy pamiętać, że jeżeli kontrola instalacji wymagających pozwolenia zintegrowanego wykaże istotne naruszenie wymogów określonych w tym pozwoleniu, to w terminie 6 miesięcy od dnia zakończenia tej kontroli przeprowadza się powtórną kontrolę).

Przyporządkowanie zakładów do III i IV kategorii następuje również w oparciu o wynik analizy wielokryterialnej wykonanej po przeprowadzeniu kontroli.

Do zakładów V kategorii, dla których nie jest wymagana analiza wielokryterialna, zalicza się:

- zakłady kontrolowane tylko w zakresie:
  - substancji zubożających warstwę ozonową (SZWO),
  - substancji chłodniczych – niektórych fluorowanych gazów cieplarnianych (F- gazów),
  - terenów objętych programem likwidacji „bomb ekologicznych”,
  - genetycznie modyfikowanych organizmów (GMO),
  - ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach,
  - organizacji odzysku,
  - wprowadzania baterii,
  - wprowadzania sprzętu elektrycznego i elektronicznego,
- zakłady podlegające kontroli w zakresie nadzoru rynku,
- podmioty prowadzące działalność wytwórczą w rolnictwie / warzywnictwie / sadownictwie / upraw rolnych – podlegające kontroli IOŚ,
- zakłady podlegające kontroli w zakresie zawartości siarki w paliwie (jednostki pływające),
- podmioty korzystające ze środowiska, nieposiadające / nieprowadzące instalacji.

W 2016 r. skontrolowano 2138 zakładów, w których przeprowadzono 2511 kontroli typowych – z wyjazdem w teren i na miejscu – w oparciu o dokumenty (rys. 9.1). Przeprowadzono m.in:

- 798 kontroli planowych z wyjazdem w teren, w tym 17 kontroli w zakresie nadzoru rynku. W 554 kontrolach stwierdzono naruszenia wymagań ochrony środowiska (69,4%),
- 615 kontroli pozaplanowych z wyjazdem w teren (399 interwencyjnych oraz 216 kontroli pozaplanowych innych niż interwencyjne); w 370 stwierdzono naruszenia wymagań ochrony środowiska (60,2%),
- 1098 kontroli w oparciu o dokumenty; w 146 stwierdzono naruszenia wymagań ochrony środowiska (13,3%).

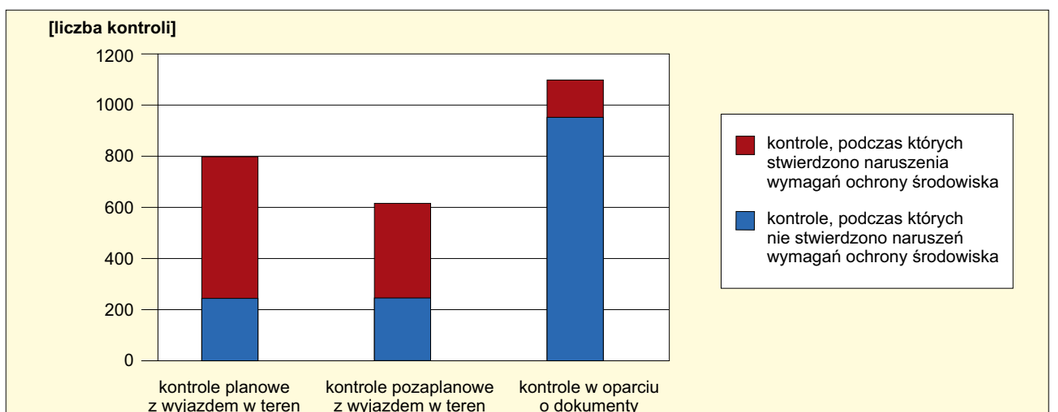

Rys. 9.1. Działalność kontrolna WIOŚ w Poznaniu w 2016 r.

Naruszenia przepisów ochrony środowiska stwierdzone w czasie kontroli klasyfikowane są w dwóch klasach:

Klasa 1 – naruszenia, w wyniku których nie nastąpiło zagrożenie lub zanieczyszczenie środowiska np.:

- stan faktyczny niezgodny z uregulowaniami formalnoprawnymi lub innymi wymaganiami;
- naruszenie warunków decyzji lub zgłoszenia niemających istotnego wpływu na stan środowiska;
- brak lub naruszenie warunków zgłoszenia;
- nierealizowanie obowiązków innych niż wymienione w klasie 2 w zakresie przeciwdziałania poważnym awariom;
- brak lub nierzetelne prowadzenie ewidencji lub sprawozdawczości;
- brak wpisów do rejestrów;
- brak opłat za korzystanie ze środowiska;
- nieprzedkładanie wyników pomiarów;
- pomiary budzące wątpliwości;
- przypadki niestwarzające zagrożenia lub zanieczyszczenia środowiska.

Klasa 2 – naruszenia, w wyniku których może nastąpić lub nastąpiło zagrożenie lub zanieczyszczenie środowiska np.:

- zanieczyszczenie środowiska;
- brak działań naprawczych lub działań zmierzających do usuwania lub ograniczania skutków poważnych awarii;
- naruszenie standardów emisji określonych w przepisach prawa i decyzjach administracyjnych oraz innych warunków decyzji powodujące pogorszenie stanu środowiska w znacznych rozmiarach lub zagrożenie życia lub zdrowia ludzi;
- brak wymaganej dokumentacji w zakresie przeciwdziałania poważnym awariom, w tym brak lub niewdrożenie systemu bezpieczeństwa;
- zaniedbania w eksploatacji instalacji (w tym instalacji chroniących środowisko) powodujące przekroczenia warunków korzystania ze środowiska;
- brak wymaganych urządzeń lub instalacji chroniących środowisko;
- brak wymaganej decyzji lub zgłoszenia określających warunki korzystania ze środowiska;
- naruszenie warunków decyzji lub zgłoszenia mających istotny wpływ na środowisko;
- niewykonywanie wymaganych pomiarów;
- inne przypadki stwarzające zagrożenia lub zanieczyszczenia środowiska.

9.1.1. Kontrole planowe

W 2016 r. w województwie wielkopolskim wykonano 798 kontroli planowych ukierunkowanych na cele kontrolne przyjęte na rok 2016 oraz w ramach cykli kontrolnych. Cele i cykle kontrolne ustalone zostały przez Głównego Inspektora Ochrony Środowiska.

Ogólnopolskie cele kontroli

1. Kontrola realizacji przez gminy zadań dotyczących zamykania składowisk odpadów komunalnych, określonych w *Krajowym Planie Gospodarki Odpadami 2014 r.*
2. Kontrola przestrzegania wymagań w zakresie postępowania z odpadami, w tym z odpadami niebezpiecznymi (dotyczy postępowania z odpadami medycznymi).
3. Kontrola przestrzegania przepisów prawa przez wytwórców odpadów wydobywczych oraz zarządzających obiektami unieszkodliwiania odpadów wydobywczych.
4. Kontrola przestrzegania wymagań wynikających z ustawy o gospodarce opakowaniami i odpadami opakowaniowymi.
5. Kontrola istniejących terenów zanieczyszczonych i zdegradowanych składowaniem niebezpiecznych odpadów przemysłowych.
6. Kontrola przestrzegania wymagań wynikających z ustawy o bateriach i akumulatorach przez prowadzących działalność w zakresie wytwarzania, zbierania i przetwarzania zużytych baterii i zużytych akumulatorów.
7. Kontrola przestrzegania wymagań ochrony środowiska przez prowadzących instalacje wymagające uzyskania pozwolenia zintegrowanego.
8. Kontrola wprowadzających ścieki do wód lub do ziemi.
9. Kontrola przestrzegania przepisów ochrony środowiska w zakresie emisji gazów i pyłów do powietrza.
10. Kontrola wykonywania zadań określonych w programach ochrony powietrza i planach działań krótkoterminowych.
11. Kontrola przestrzegania przepisów ochrony środowiska w zakresie emisji hałasu do środowiska.
12. Kontrola przestrzegania przepisów w zakresie używania czynników chłodniczych oraz obrotu nimi.
13. Kontrola przestrzegania przepisów dotyczących substancji chemicznych i ich mieszanin.
14. Kontrola jakości danych dostarczanych przez prowadzących instalację w ramach Krajowego Rejestru Uwalniania i Transferu Zanieczyszczeń.
15. Kontrola zawartości siarki w ciężkim oleju opałowym stosowanym w instalacjach energetycznego spalania paliw.
16. Kontrola zawartości siarki w oleju do silników statków żeglugi śródlądowej.
17. Kontrola gospodarstw rolnych podlegających ocenie wypełniania wymogów wzajemnej zgodności (cross-compliance).
18. Kontrola wyeliminowania z użytkowania instalacji i urządzeń zawierających powyżej 50 ppm PCB.
19. Kontrola zadań zawartych w KPGO 2014 „Likwidacji magazynów i mogilników środków chemicznych ochrony roślin".
20. Kontrola w zakresie przeciwdziałania poważnym awariom.
21. Kontrola w zakresie poszukiwania i rozpoznawania złóż gazu łupkowego.
22. Kontrola w zakresie przetwarzania zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego.
23. Kontrola przestrzegania przepisów ustawy o zużytym sprzęcie elektrycznym i elektronicznym.
24. Kontrola stacji demontażu pojazdów.
25. Kontrola przestrzegania przepisów ustawy o recyklingu pojazdów wycofanych z eksploatacji.
26. Kontrola funkcjonowania systemu transgranicznego przemieszczania odpadów.
27. Kontrola funkcjonowania instalacji przetwarzających i wytwarzających odpady, do których są przywożone, lub z których są wywożone odpady w ramach transgranicznego przemieszczania odpadów.
28. Kontrola zgodności wyrobów z zasadniczymi wymaganiami przestrzegania Dyrektywy 2000/14/WE w sprawie emisji hałasu do otoczenia przez urządzenia używane na zewnątrz pomieszczeń.
29. Kontrola przestrzegania przepisów ustawy o odpadach.
30. Kontrola przedsiębiorców przetwarzających odpady w procesie pirolizy, a także odbiorców odpadów wytwarzanych w wyniku procesu pirolizy.
31. Kontrola warunków stosowania i przechowywania nawozów i środków wspomagających uprawę roślin, komunalnych osadów ściekowych oraz kontrola rolniczego wykorzystania ścieków w produkcji pierwotnej żywności pochodzenia roślinnego.
32. Kontrola przestrzegania przepisów prawa wynikających z rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 995/2010 ustanawiającego obowiązki podmiotów wprowadzających do obrotu drewno i produkty z drewna.
33. Kontrola warunków stosowania i przechowywania nawozów organicznych/środków wspomagających właściwości gleby/odpadów (tzw. pofermentów) wyprodukowanych w biogazowniach rolniczych w procesie produkcji energii z biomasy.
34. Kontrola warunków stosowania i przechowywania nawozów, nawozów oznaczonych znakiem „NAWÓZ WE" oraz środków wspomagających uprawę roślin na obszarach szczególnie narażonych na spływy azotu ze źródeł rolniczych.
35. Kontrola przestrzegania przepisów ustawy o organizmach genetycznie zmodyfikowanych.
36. Kontrola wnoszenia opłat za korzystanie ze środowiska.
37. Kontrola realizacji zarządzeń pokontrolnych.

Ogólnopolskie cykle kontrolne

1. Kontrola w zakresie realizacji zadań własnych gmin wynikających z ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach.
2. Kontrola w zakresie realizacji zadań regionalnych instalacji przetwarzania odpadów komunalnych (RIPOK) wynikających z ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach oraz ustawy o odpadach.
3. Kontrola realizacji przestrzegania przepisów ustawy o substancjach zubożających warstwę ozonową oraz o niektórych fluorowanych gazach cieplarnianych, dotyczących SZWO i F-gazów.

Cykle kontrolne – omówienie

Kontrole gmin i związków międzygminnych

W wyniku kontroli gmin stwierdzono, że na terenie wszystkich skontrolowanych jednostek zorganizowany został system gospodarowania odpadami, przy czym większość skontrolowanych gmin – 13 (62%) systemem objęła tylko nieruchomości zamieszkałe, a 8 (38%) gmin – nieruchomości zamieszkałe i nieruchomości niezamieszkałe, na których powstają odpady komunalne.

Wszystkie skontrolowane gminy ustanowiły selektywne zbieranie odpadów w ustawowo wymaganym zakresie; tylko na terenie jednej gminy (4,7%) ustanowiono selektywne zbieranie odpadów komunalnych z podziałem na „frakcję suchą" i „frakcję mokrą".

W kontrolowanym okresie tylko jedna gmina nie zorganizowała przetargu na odbieranie odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości lub przetargu na odbieranie i zagospodarowanie tych odpadów.

W celu zapewnienia selektywnego odbierania odpadów, oprócz odbierania odpadów u źródła, na terenie 15 gmin (71,4%) utworzono punkty selektywnego zbierania odpadów komunalnych (PSZOK-i), zaś 11 gmin (52,4%) zorganizowało mobilne PSZOK-i.

Obowiązek udostępniania na stronie internetowej urzędu gminy informacji wynikających z art. 3 ust. 2 pkt 9 ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach dopełniły wszystkie kontrolowane gminy, przy czym tylko 12 gmin (57,1%) udostępniło wszystkie wymagane informacje. Najczęściej nie umieszczano informacji o osiągniętych poziomach recyklingu, przygotowaniu do ponownego użycia i odzysku innymi metodami oraz o ograniczeniu masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania, a także o podmiotach zbierających zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny.

Wszystkie skontrolowane gminy:

- wprowadziły rejestr działalności regulowanej w zakresie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości;
- przeprowadziły i prowadzą na bieżąco kampanie informacyjno-edukacyjne dotyczące systemu gospodarowania odpadami komunalnymi;
- przekazały *sprawozdanie wójta, burmistrza lub prezydenta miasta z realizacji zadań z zakresu gospodarowania odpadami komunalnymi*, przy czym nieterminowo przedmiotowe sprawozdanie złożyły 2 gminy (9,5%) i dotyczyło to sprawozdań za rok 2012 i 2015. Znaczna większość gmin, w 2013 r. – 15 gmin, w 2014 r. – 13 gmin, w 2015 r. – 12 gmin przekazała Marszałkowi Województwa Wielkopolskiemu oraz Wielkopolskiemu Inspektorowi Ochrony Środowiska nierzetelnie sporządzone sprawozdania z realizacji zadań z zakresu gospodarowania odpadami za poszczególne lata.

W zakresie wymaganych poziomów recyklingu i przygotowania do ponownego użycia frakcji odpadów komunalnych za 2012 r., w postaci:

- papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła – 16 gmin wykazało osiągnięcie wymaganego poziomu,
- odpadów budowlanych i rozbiórkowych – 15 gmin wykazało osiągnięcie wymaganego poziomu,
- ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji kierowanych do składowania – 14 gmin wykazało osiągnięcie poziomu ≤ 75%.

W zakresie wymaganych poziomów recyklingu i przygotowania do ponownego użycia frakcji odpadów komunalnych za 2013 r., w postaci:

- papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła – 19 gmin wykazało osiągnięcie wymaganego poziomu,
- odpadów budowlanych i rozbiórkowych – 15 gmin wykazało osiągnięcie wymaganego poziomu,
- ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji kierowanych do składowania – 16 gmin wykazało osiągnięcie poziomu ≤ 50%.

W zakresie wymaganych poziomów recyklingu i przygotowania do ponownego użycia frakcji odpadów komunalnych za 2014 r. i za 2015 r. w postaci:

- papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła – 19 gmin wykazało osiągnięcie wymaganego poziomu,
- odpadów budowlanych i rozbiórkowych – 18 gmin wykazało osiągnięcie wymaganego poziomu,
- ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji kierowanych do składowania – 17 gmin wykazało osiągnięcia poziomu ≤ 50%.

Obserwowaną nieprawidłowością, której skala maleje w ciągu trzech lat objętych kontrolą, jest – pomimo ustanowienia selektywnego odbierania odpadów budowlanych i rozbiórkowych – nieodbieranie przez gminy tego rodzaju odpadu; tym samym niezapewnienie wymaganych prawem poziomów recyklingu i przygotowania do ponownego użycia tej frakcji odpadów komunalnych. W 2012 r. stwierdzono to w 6 gminach (28,6%), w 2013 r. – w 5 (23,8%), w 2014 r. i w 2015 r. – w 4 (19,0%).

Stwierdzono brak odpowiedniego nadzoru (efektywnej kontroli) ze strony organów gminy, przedsiębiorców świadczących usługi odbierania i zagospodarowania odpadów komunalnych: w 2013 r. – 18 (85,7%) gmin nie kontrolowało podmiotów odbierających odpady; w 2014 r. – 17 (80,9%) i 2015 r. – 14 (66,6%) oraz niewymierzanie kar w trybie art. 9x ust. 1 pkt 1-5 oraz 9x ust.2 pkt 1 i pkt 3 ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, pomimo zaistniałych przesłanek do powyższego. Przedstawiciele gmin za główną przyczynę stwierdzonych podczas kontroli naruszeń wskazywali braki kadrowe.

Skontrolowane gminy we wskazanym procencie (w 2013 r. – 19% gmin, w 2014 r. – 14% gmin, w 2015 r. – 19% gmin) nie weryfikowały sprawozdań składanych przez przedsiębiorców odbierających odpady komunalne z terenu gmin; ale nastąpił postęp we wzywaniu przez gminy podmiotów do okazania dokumentów sporządzanych na potrzeby ewidencji odpadów oraz dokumentów potwierdzających osiągnięcie określonych poziomów recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami oraz ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania, celem weryfikacji danych zawartych w przedmiotowych sprawozdaniach (w 2013 r. – 28,5%, w 2014 r. – 42,8%, w 2015 r. – 47,6%).

Ze względu na stwierdzone nieprawidłowości zostały wydane zarządzenia pokontrolne, wystąpiono do Marszałka Województwa Wielkopolskiego, w szczególności przekazując informacje o nierzetelnie sporządzonym przez gminy rocznym sprawozdaniu o gospodarce odpadami komunalnymi.

Wyniki kontroli regionalnych instalacji do przetwarzania odpadów komunalnych RIPOK

W wyniku przeprowadzonych kontroli stwierdzono, że wszystkie skontrolowane regionalne instalacje do przetwarzania odpadów komunalnych (RIPOK) posiadają uregulowany stan formalnoprawny w zakresie gospodarki odpadami i spełniają wymagania najlepszej dostępnej techniki. Nie stwierdzono przetwarzania większej ilości odpadów ponad ilość dopuszczoną do przetworzenia w ciągu roku. W żadnym przypadku nie stwierdzono też przyjmowania zmieszanych odpadów komunalnych, odpadów zielonych lub pozostałości z sortowania odpadów komunalnych przeznaczonych do składowania spoza regionu gospodarki odpadami komunalnymi. Wszyscy prowadzący RIPOK-i zawarli umowy na zagospodarowanie ww. odpadów komunalnych z podmiotami odbierającymi odpady komunalne od właścicieli nieruchomości, którzy wykonują swoją działalność w ramach danego regionu gospodarki odpadami komunalnymi.

9.1.2. Kontrole pozaplanowe – interwencyjne

W roku 2016 do Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Poznaniu wpłynęło 711 wniosków o podjęcie interwencji, z czego według właściwości przekazano 146 wniosków, a 565 rozpatrzono we własnym zakresie. Przeważała problematyka z zakresu gospodarki odpadami (177), stanu wód i gospodarki wodno-ściekowej (173), ochrony przed hałasem (143) oraz ochrony powietrza (103); duża część wniosków dotyczyła spraw różnych (90) i ochrony przyrody (17).

W celu wyjaśnienia zgłoszonych wniosków przeprowadzono 399 kontroli interwencyjnych (typowych – z wyjazdem w teren z ustalonym podmiotem) oraz 70 kontroli w terenie bez ustalonego sprawcy.

W wyniku kontroli typowych podjęte zostały następujące działania pokontrolne:

- nałożono 191 grzywien w drodze mandatu karnego,
- wydano 218 zarządzeń pokontrolnych,
- skierowano 10 wniosków do organów ścigania o podejrzeniu popełnienia przestępstwa,
- skierowano 6 wniosków do sądów o ukaranie osób winnych wykroczenia,
- skierowano 39 wniosków do organów administracji rządowej,
- skierowano 216 wniosków do organów administracji samorządowej,
- wszczęto 70 postępowań karno-administracyjnych.

Składający wnioski o podjęcie interwencji w 2016 r., podobnie jak w latach ubiegłych, zwracali się o przeprowadzenie kontroli, wykonanie określonych badań i pomiarów, bądź żądali wstrzymania prowadzonej działalności powodującej nadmierną uciążliwość. 20% wniosków trafiło do WIOŚ niezgodnie z kompetencją. Wnioski te są często przesyłane przez organy, do których wpłynęły, a nie przez skarżących, którzy skierowali je właściwie. Przesyłanie do Inspekcji Ochrony Środowiska wniosków, których rozpatrzenie pozostaje w gestii organu, do którego zostały skierowane, cechuje głównie samorządy gminne. Przykładem mogą być interwencje dotyczące nielegalnego odprowadzania ścieków bytowych do środowiska przez osoby fizyczne, samowolnego zajęcia terenu niezgodnie z jego przeznaczeniem oraz wycinki drzew.

Utrzymującym się zjawiskiem, podobnie jak w latach ubiegłych, było spalanie odpadów w piecach centralnego ogrzewania w sektorze komunalnym. Mieszkańcy społeczności lokalnych, kierując swe protesty

w pierwszej kolejności do WIOŚ, oczekują szybkiego ukrócenia procederu, co zważywszy na uprawnienia Inspekcji, nie zawsze jest możliwe. Jeśli spalane są odpady produkcyjne, załatwienie sprawy wymaga współdziałania IOŚ (kontrola zakładów – wytwórców odpadów, które nielegalnie przekazują odpady do spalania osobom fizycznym) oraz urzędów gmin (kontrole na posesjach osób fizycznych). Jeśli spalane są odpady komunalne, co najczęściej ma miejsce, załatwienie sprawy pozostaje w całości w gestii wójta, burmistrza lub prezydenta miasta.

Istotne naruszenia nadal występowały w obszarze gospodarowania różnymi rodzajami odpadów, a także w gospodarowaniu osadami ściekowymi. Przy rolniczym wykorzystaniu osadów ściekowych odpowiedzialność w zakresie badań oraz za prawidłowe postępowanie spoczywa na eksploatujących oczyszczalnie ścieków. Wyniki badań często wskazywały na obecność pasożytów, bakterii z rodzaju Salmonella oraz wysoką zawartość metali ciężkich, a mimo to osady kierowane były do wykorzystania rolniczego. Coraz częściej odbiorcami osadów byli niewładający powierzchnią ziemi. Patologie w gospodarowaniu osadami polegały na legalizowaniu przez organy ochrony środowiska fikcyjnych technologii przetwarzania (recyklingu) osadów ściekowych, w wyniku których miał powstawać produkt niepodlegający przepisom ustawy o odpadach, pomimo niewskazania jakie specyficzne cechy odzysku odpadów pozwalają na uznanie go za produkt. Organy wydając zgodę opierały się na opiniach uczelni, które nie posiadały uprawnień jednostki certyfikowanej w tym zakresie.

Z roku na rok wzrasta liczba interwencji dotycząca nielegalnego demontażu pojazdów, prowadzonego zarówno przez osoby fizyczne, nieprowadzące działalności gospodarczej, jak i przez osoby prawne.

Część kontroli interwencyjnych wynika z niewłaściwych decyzji lokalizacyjnych, kontrowersyjnych zezwoleń na prowadzenie działalności, braku lub nieprecyzyjnego określenia obowiązków w decyzjach ekologicznych, zapóźnień w wyposażeniu jednostek osadniczych w infrastrukturę, w tym w urządzenia chroniące środowisko. Dość częstym motywem żądania kontroli WIOŚ przez zgłaszających interwencję jest:

- niezadowolenie z warunków życia, w tym ze stanu środowiska w najbliższym otoczeniu,
- nieakceptowanie stanów odczuwanych jako uciążliwe,
- inne „pretensje" pod adresem sąsiadów – uciążliwość środowiskowa jest wykorzystywana jako pretekst do przysporzenia im kłopotów,
- „darmowe" działania IOŚ; wniosek nawet niezasadny można złożyć nie ponosząc żadnych konsekwencji,
- brak pomocy od innych organów, zwłaszcza samorządowych, które nawet w sprawach będących w ich właściwości kierują petentów do Inspekcji Ochrony Środowiska.

Kontrole z wyjazdem w teren bez ustalonego podmiotu prowadzono głównie w związku z podejrzeniem zanieczyszczenia wód powierzchniowych. W 60 przypadkach przeprowadzono pomiary. Po kontrolach wystosowano 10 wniosków do administracji samorządowej o podjęcie działań zgodnie z kompetencjami oraz 2 wnioski do administracji rządowej. W 26 przypadkach potwierdziły się zarzuty zanieczyszczenia środowiska.

9.1.3. Kontrole w oparciu o dokumenty

W roku 2016 w WIOŚ w Poznaniu wykonano 1098 kontroli w oparciu o dokumenty: 631 kontroli polegających na analizie wyników badań automonitoringowych oraz 467 kontroli innych dokumentów. Wydano 90 decyzji naliczających kary. W zakresie kontroli dokumentów wystosowano:

- 3 wystąpienia do administracji samorządowej,
- wystąpienie i 4 postanowienia do administracji rządowej,
- 2 wystąpienia do Samorządowego Kolegium Odwoławczego,
- 8 pism do podmiotów przypominających o przekazywaniu wyników na właściwych formularzach.

W jednym przypadku ukarano osobę odpowiedzialną mandatem karnym.

9.1.4. Zaświadczenia

W ramach współpracy z Agencją Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa wydano 69 zaświadczeń i opinii dla ubiegających się o pomoc ze środków finansowych dystrybuowanych przez Agencję, co stanowi około 7,2% wszystkich wydanych zaświadczeń i opinii (953). Zaświadczenia wydawane były na wniosek jednostek organizacyjnych oraz rolników indywidualnych w związku z koniecznością załączenia ich do wniosków o dofinansowanie realizacji projektów w ramach Sektorowego Programu Operacyjnego: „Rozwój obszarów wiejskich na lata 2007-2013" oraz „Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020" w zakresie działań:

- „Zwiększenie wartości dodanej podstawowej produkcji rolnej i leśnej",
- „Wsparcie inwestycji w przetwarzanie produktów rolnych, obrót nimi lub ich rozwój".

W 2016 r. najwięcej zaświadczeń (593 – 62,2%) wystawiono na potwierdzenie niezalegania z płatnościami z tytułu administracyjnych kar pieniężnych za naruszanie warunków ochrony środowiska.

9.1.5. Działania pokontrolne

Kontrole z wyjazdem w teren przeprowadzone na obszarze województwa wielkopolskiego wskazują, że znacząca część zakładów nie przestrzega przepisów ochrony środowiska. Z 1413 kontroli przeprowadzonych z wyjazdem w teren, podczas 924 stwierdzono naruszenia przepisów. Nieprawidłowości stwierdzane podczas kontroli zakwalifikowano do poszczególnych klas: I – 565 oraz II – 359. Podmioty nie przestrzegają zobowiązań zawartych w pozwoleniach (w tym nie wykonują wymaganych badań) głównie z powodu odczuwanej gorszej kondycji finansowej; podejmują działania po kontrolach WIOŚ, zamiast porządkowania ich w sposób planowy. Powodem są też rosnące koszty spełniania obowiązków (głównie pomiarów i badań automonitoringowych).

Tabela 9.2. Instrumenty prawno-administracyjne wykorzystane przez WIOŚ w Poznaniu w 2016 roku

Zastosowany instrument prawno-administracyjny	Liczba	Kwota [zł]
Zarządzenia pokontrolne	**758**	
Wnioski do organów ścigania	**19**	
Liczba spraw, w których orzeczono winę	**1**	
Wnioski do sądów powszechnych	**19**	
Liczba spraw, w których orzeczono winę	**13**	
Mandaty karne	**504**	**162 700,00**
Udzielone pouczenia	**909**	
Decyzje wymierzające kary za przekroczenia ustalonych warunków korzystania ze środowiska, w tym kary:	**502**	**4 296 123,30**
1. za wprowadzanie do wód lub ziemi ścieków nieodpowiadających wymaganym warunkom	*20*	*1 201 369,00*
2. za przekroczenie ustalonych warunków poboru wody	*1*	*17 362,00*
3. za przekroczenie dopuszczalnej ilości wprowadzanych do powietrza gazów lub pyłów	*3*	*124 516,00*
4. za przekroczenia dopuszczalnego poziomu hałasu	*9*	*106 900,00*
5. za nieprzestrzeganie przepisów ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska – art. 236 d ust.1 i 2	*1*	*10 000,00*
6. z zakresu gospodarki odpadami		*2 835 976,30*
a) za magazynowanie lub składowanie odpadów – 1 art. 298 ust. 1 pkt 4 ustawy POŚ	*4*	*722 300,30*
b) za nieprzestrzeganie przepisów w zakresie międzynarodowego przemieszczania odpadów	*4*	*210 000,00*
c) z ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach	*35*	*1 314 676,00*
d) za nieprzestrzeganie przepisów ustawy z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach – art. 194, art. 195, art. 200	*406*	*384 000,00*
e) za nieprzestrzeganie przepisów w zakresie zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego	*1*	*5 000,00*
f) za nieprzestrzeganie przepisów w zakresie recyklingu pojazdów wycofanych z eksploatacji	*9*	*125 000,00*
g) za nieprzestrzeganie przepisów ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach	*6*	*60 000,00*
h) za nieprzestrzeganie przepisów ustawy z dnia 13 czerwca 2013 r. o gospodarce opakowaniami i odpadami opakowaniowymi	*3*	*15 000,00*

Najczęściej stosowanymi sankcjami wobec kontrolowanych niespełniających wymagań były zarządzenia pokontrolne – 758 i pouczenia – 909 (tabela 9.2). W 10 przypadkach za brak powiadomienia WIOŚ o wykonaniu zarządzeń osoby odpowiedzialne ukarano mandatem karnym (art. 31a ustawy z dnia 20.07.1991 r. o Inspekcji Ochrony Środowiska), w 17 przypadkach pouczono oraz w 2 przypadkach wystąpiono do sądu o ukaranie. Wskaźnik wykonania zarządzeń pokontrolnych za rok 2016 wyniósł 90%.

W 502 przypadkach kontrolowanym wymierzono kary za przekroczenia ustalonych warunków korzystania ze środowiska. W przypadku podjęcia przez podmiot działań naprawczych kary podlegają odroczeniu na okres do 5 lat, a kwoty wydatkowane w ciągu 5 lat od nałożenia kary podlegają umorzeniu. W roku 2016 rozliczono kary nałożone w latach poprzednich na kwotę 2.343.506,30 zł. Całkowita kwota nakładów poniesionych na działania naprawcze w ramach usuwania przyczyn naruszeń, za które wymierzono kary, wynosiła 10.743.292,25 zł.

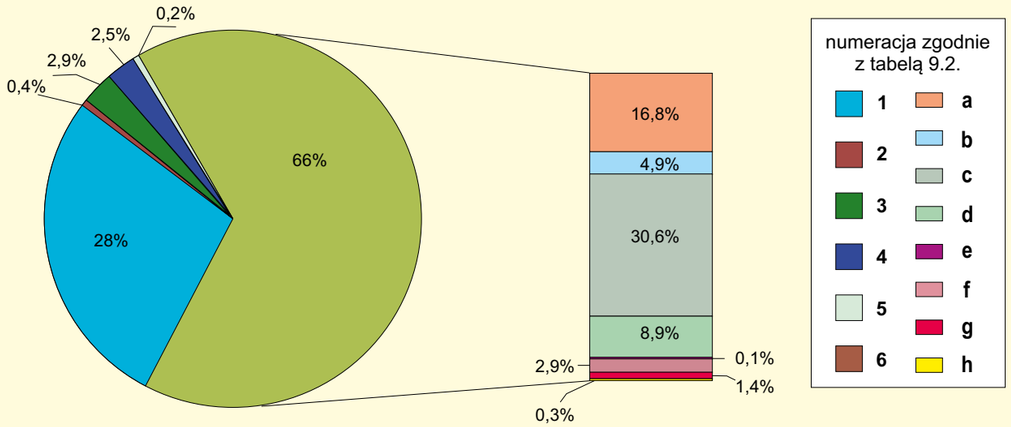

Rys. 9.2. Procentowy rozkład kwot kar wymierzonych za przekroczenia ustalonych warunków korzystania ze środowiska w 2016 r.

Najczęściej spotykanymi przyczynami niewykonania zarządzeń pozostają, podobnie jak w latach ubiegłych: problemy finansowe, braki kadrowe, problemy z właściwą interpretacją przepisów lub nieznajomość przepisów prawa. Niewykonanie zarządzeń występuje przede wszystkim w szarej strefie, podmioty działające na granicy prawa przenoszą miejsca wykonywania działalności i nie informują IOŚ o zmianie miejsca, ani o realizacji zarządzeń. Wnioski o prolongatę terminów realizacji zdarzają się, gdy usunięcie naruszeń wymaga zakupu urządzeń oraz opracowania dokumentacji niezbędnej do uzyskania pozwoleń bądź innych wymaganych decyzji, a wymagany czas realizacji przedsięwzięcia przekracza termin określony w zarządzeniu. W przypadku zobowiązywania w zarządzeniu pokontrolnym do wywiązywania się z obowiązku składania sprawozdań do KOBIZE częstą przyczyną nierealizowania tego wymogu jest brak dostępu do internetu – szczególnie przez małych przedsiębiorców.

W 2016 r. odnotowano 2 przypadki zaskarżenia zarządzenia pokontrolnego WWIOŚ do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego – w obu przypadku Sąd odrzucił skargę.

W porównaniu z 2015 r. spadła o 4 liczba spraw przekazanych do sądów powszechnych – w 2016 r. przekazano 19 wniosków; zwiększyła się natomiast o 6 liczba wniosków przekazanych do organów ścigania (tabela 9.2).

9.1.6. Wybrane zagadnienia z działalności kontrolnej

Instalacje wymagające pozwolenia zintegrowanego (IPPC)

Na terenie województwa wielkopolskiego znajduje się 480 zakładów eksploatujących 573 instalacje wymagające pozwolenia zintegrowanego, spośród których 10 instalacji nie uzyskało takiego pozwolenia (w tym jedna instalacja, dla której pozwolenie zintegrowane jest wymagane od 1 lipca 2015 r.).

W 2016 r. Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Poznaniu przeprowadził 215 kontroli zakładów eksploatujących instalacje IPPC. Zakres kontroli obejmował sprawdzenie wywiązywania się operatorów instalacji IPPC z obowiązków wynikających z przepisów prawa oraz nałożonych w pozwoleniach zintegrowanych i planach nawożenia.

Z 215 skontrolowanych zakładów, 66 prowadzi działalność zgodnie z wymaganiami, w pozostałych 149 stwierdzono nieprawidłowości, które zaliczono głównie do II i I klasy naruszeń (tabela 9.3). Podjęte działania pokontrolne przedstawia tabela 9.4.

Tabela 9.3. Działania kontrolne w odniesieniu do instalacji wymagających pozwolenia zintegrowanego (IPPC) w 2016 r.

Liczba kontroli instalacji IPPC		Liczba kontroli, w których stwierdzono naruszenia	
zaplanowanych	wykonanych	klasa I	klasa II
189	215	98	51

Tabela 9.4. Sankcje zastosowane wobec podmiotów eksploatujących instalacje wymagające pozwolenia zintegrowanego w 2016 r.

Pouczenie	Mandat karny	Zarządzenie pokontrolne	Wnioski do organów ścigania	Wystąpienie do innych organów	Kary pieniężne (decyzje ostateczne)	Wstrzymanie użytkowania instalacji (decyzje ostateczne)
170	44	118	0	82	9	2

W ramach kontroli zakładów eksploatujących instalacje IPPC, przeprowadzono 32 kontrole w 26 wielkoprzemysłowych fermach trzody chlewnej, podczas których skontrolowano 29 instalacji do chowu świń, w tym:

- 24 kontrole planowe (24 fermy, 27 instalacji),
- 8 kontroli pozaplanowych (7 ferm, 9 instalacji).

Z 26 skontrolowanych ferm, 7 prowadzi działalność zgodnie z wymaganiami; w 19 stwierdzono nieprawidłowości, które dotyczyły głównie: braku pozwolenia zintegrowanego, braku pozytywnie zaopiniowanego planu nawożenia, nieprowadzenia lub nieprzekazywania właściwym organom pomiarów emisji, przekraczania wartości emisyjnych określonych w pozwoleniach oraz braku przykrycia zbiorników służących do przechowywania płynnych nawozów naturalnych.

Kontrole stacji demontażu pojazdów wycofanych z eksploatacji

W wykazie prowadzonym przez Marszałka Województwa Wielkopolskiego według stanu na dzień 31.12.2016 r. znajdowało się 117 stacji demontażu pojazdów wycofanych z eksploatacji. W roku 2016 skontrolowano wszystkie stacje demontażu pojazdów, prowadzące działalność w zakresie przetwarzania odpadów i będące w wykazie marszałka województwa. Ponadto w 2016 roku przeprowadzono dwie dodatkowe kontrole pozaplanowe w istniejących stacjach demontażu. W 2016 r. skontrolowano także 9 podmiotów przed wydaniem pozwolenia na wytwarzanie odpadów w związku z prowadzeniem stacji demontażu; 6 podmiotów uzyskało stosowną decyzję jeszcze w 2016 r.

Podczas kontroli stwierdzono m.in.:

- nieprzestrzeganie warunków decyzji – 20 przypadków,
- nieprzestrzeganie minimalnych wymagań określonych w rozporządzeniu Ministra Gospodarki i Pracy z 28 lipca 2005 r. w sprawie minimalnych wymagań dla stacji demontażu oraz sposobu demontażu pojazdów wycofanych z eksploatacji – 8 przypadków,
- nieprawidłowości w sporządzeniu rocznego sprawozdaniach o pojazdach wycofanych z eksploatacji – 8 przypadków,
- nieprawidłowości w zakresie wydawania zaświadczeń o demontażu pojazdów i prowadzenia ich ewidencji – 5 przypadków,
- nieprawidłowości w prowadzonej ewidencji odpadów – 15 przypadków,
- nierzetelnie sporządzone zbiorcze zestawienie danych o odpadach – 11 przypadków.

W związku z powyższym w 50 przypadkach zarządzeniem pokontrolnym zobowiązano prowadzących instalacje do podjęcia działań w celu usunięcia stwierdzonych naruszeń, nałożono 35 mandatów karnych oraz w 28 przypadkach pouczono o konieczności przestrzegania przepisów.

W 2016 roku przeprowadzono 17 kontroli podmiotów lub osób fizycznych oficjalnie nieprowadzących działalności gospodarczej, podejrzanych o prowadzenie nielegalnego demontażu pojazdów; w 7 przypadkach stwierdzono zbieranie lub demontaż pojazdów. Po kontrolach wydano 10 zarządzeń pokontrolnych, 6 razy pouczono kontrolowanych, nałożono 15 mandatów karnych, wymierzono 6 kar administracyjnych, skierowano 4 zawiadomienia do organów ścigania.

Działalność kontrolna obejmująca zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny (ZSEE)

W 2016 roku Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Poznaniu przeprowadził kontrole we wszystkich zakładach przetwarzania wpisanych do rejestru Głównego Inspektora Ochrony Środowiska (według stanu na 31.12.2016 r. – 18 podmiotów), za wyjątkiem jednego zakładu, w którym kontrola nie została wykonana z uwagi na fakt, że podmiot nie prowadzi działalności w miejscu wskazanym w posiadanym zezwoleniu. Ponadto kontrolą pozaplanową objęto zakład, który przejął prawa i obowiązki wynikające z decyzji Marszałka Województwa Wielkopolskiego, udzielone innemu podmiotowi.

Wśród 17 skontrolowanych podmiotów w 2016 r., 6 zakładów nie prowadziło działalności w zakresie przetwarzania zużytego sprzętu.

Skontrolowane zakłady posiadają uregulowany stan formalnoprawny w zakresie gospodarki odpadami; 13 zakładów posiada decyzje zezwalające na przetwarzanie urządzeń zawierających freony, z czego działalność w tym zakresie prowadzi jeden zakład.

W wyniku kontroli zakładów przetwarzania stwierdzono następujące naruszenia przepisów ochrony środowiska:

- prowadzenie ewidencji odpadów w sposób niezgodny z przepisami prawa,
- brak zgłoszenia oddania do użytkowania instalacji mogącej znacząco oddziaływać na środowisko,
- nierzetelność sprawozdania o masie zebranego i przekazanego do zakładu przetwarzania zużytego sprzętu,
- nieprzedłożenie wniosku o zmianę wpisu do rejestru GIOŚ,
- magazynowanie odpadów zbieranych w sposób niezgodny z wymogami określonymi w posiadanym zezwoleniu na zbieranie i przetwarzanie odpadów,
- niezgodności stanu rzeczywistego z posiadanym pozwoleniem w zakresie liczby i rodzaju emitorów oraz rodzajów zanieczyszczeń wprowadzanych do powietrza.

W związku ze stwierdzonymi naruszeniami w ramach działań pokontrolnych wydano 2 zarządzenia pokontrolne, 6 razy pouczono kontrolowanego oraz skierowano wystąpienie do Marszałka Województwa Wielkopolskiego. Ponadto wymierzono 8 administracyjnych kar pieniężnych.

W 2016 r. skontrolowano również 24 przedsiębiorców objętych przepisami ustawy o zużytym sprzęcie elektrycznym i elektronicznym niebędących zakładami przetwarzania, w tym:

- wprowadzających – 10,
- zbierających – 14.

Kontrole przeprowadzone w przedsiębiorstwach będących zbierającymi zużyty sprzęt wykazały, iż na 14 skontrolowanych firm, 11 narusza przepisy dotyczące ochrony środowiska. Jednocześnie 4 ze skontrolowanych firm nie posiadały wpisu do rejestru prowadzonego przez Głównego Inspektora Ochrony Środowiska.

Kontrole przedsiębiorców wprowadzających na rynek sprzęt elektryczny i elektroniczny wykazały, iż 3 z 10 podmiotów nie posiadały wpisu do rejestru GIOŚ. Spośród przedsiębiorców niewpisanych do rejestru GIOŚ, brak wpisu do rejestru stwierdzono w dwóch przypadkach w wyniku kontroli pozaplanowej, natomiast raz w ramach kontroli planowej. Kontrole, w wyniku których stwierdzono brak wpisu do rejestru GIOŚ były pierwszymi kontrolami w firmach.

Wśród zaplanowanych do kontroli na 2016 r. były też podmioty, które w trakcie roku zostały wykreślone z rejestru decyzją GIOŚ. Przedmiotowe kontrole wykazały, iż podmioty zaprzestały prowadzenia działalności objętej ustawą o zużytym sprzęcie elektrycznym i elektronicznym, bądź zakończyły prowadzenie działalności, jednak z różnych względów nie przedłożyły do GIOŚ wniosku o wykreślenie.

W związku ze stwierdzonymi naruszeniami, w ramach działań pokontrolnych wydano 19 zarządzeń pokontrolnych, nałożono 12 mandatów karnych, 26 razy pouczono kontrolowanego oraz skierowano 12 wystąpień do innych organów (Marszałka Województwa Wielkopolskiego oraz Starosty Powiatowego). Ponadto wymierzono 14 administracyjnych kar pieniężnych na kwotę 14 500 zł.

Działania w zakresie międzynarodowego przemieszczania odpadów

W 2016 roku przeprowadzono 9 kontroli podmiotów prowadzących legalną działalność w zakresie: odzysku odpadów z tworzyw sztucznych; zbierania i odzysku używanej odzieży; unieszkodliwiania odpadów komunalnych oraz zajmujących się bieżnikowaniem opon. Podczas kontroli nie stwierdzono naruszeń decyzji GIOŚ dotyczących międzynarodowego przemieszczania odpadów. Stwierdzono natomiast naruszenia przepisów prawa dotyczące gospodarowania odpadami oraz warunków posiadanych decyzji w zakresie gospodarki odpadami (tabela 9.5).

Tabela 9.5. Liczba kontroli i podjętych działań pokontrolnych w zakresie międzynarodowego przemieszczania odpadów

Liczba kontroli, w których stwierdzono naruszenia w podziale na kategorie naruszeń		Liczba skontrolowanych podmiotów	Działania pokontrolne				
			Liczba wydanych zarządzeń pokontrolnych	Liczba nałożonych mandatów	Liczba wniosków do innych organów	Liczba udzielonych pouczeń	Liczba kar administracyjnych
I	II						
3	1	9	4	0	1	1	2

Działania kontrolne w ramach projektu IMPEL TFS „Europejskie Akcje Inspekcyjne”

W 2016 roku trzykrotnie przeprowadzono działania kontrolne w ramach projektu IMPEL-TFS „Europejskie Akcje Inspekcyjne” – wykonano 15 kontroli międzynarodowego przemieszczania odpadów wspólnie z innymi służbami (m.in. ze Strażą Graniczną, Służbą Celną, Inspekcją Transportu Drogowego). Były to kontrole drogowe realizowane w punktach kontrolnych na drogach krajowych: nr 22 w Jastrowiu, nr 12 Kalisz – Sieradz w Opatówku, nr 5 Leszno – Rawicz w Rydzynie, nr 25 w Koninie przy ul. Przemysłowej, nr 2 w Podrzewiu oraz na Autostradzie A-2 w miejscowości Gołuski. Kontrole prowadzono przy współudziale Inspekcji Transportu Drogowego i Służby Celnej. Skontrolowano 112 samochodów. Stwierdzono 2 legalne transporty transgranicznego przemieszczania odpadów: przewożono odpady złomu stalowego, odpady z tworzyw sztucznych, papieru i tektury. Nie stwierdzono przypadków nielegalnego międzynarodowego przemieszczania odpadów.

Fot. Inspektorzy WIOŚ w Poznaniu podczas kontroli

Wykaz instalacji podlegających obowiązkowi uzyskania pozwolenia zintegrowanego (IPPC) zamieszczono na stronie internetowej WIOŚ w Poznaniu:

- http://bip.poznan.wios.gov.pl/rejestryewidencje-i-archiwa/wydzial-inspekcji/instalacje-podlegajace-obowiazkowi-uzyskania-pozwolenia-zintegrowanego/
- http://ekoportal.poznan.wios.gov.pl/imap/ - w zakładce IPPC awarie znajdują się mapy obrazujące stan na koniec danego roku.

9.2. Przeciwdziałanie poważnym awariom

Przeciwdziałanie poważnym awariom nakłada na Inspekcję Ochrony Środowiska m.in. obowiązek:

- prowadzenia rejestru podmiotów, których działalność może stanowić przyczynę powstania poważnej awarii;
- kontroli podmiotów, których działalność może stanowić przyczynę powstania poważnej awarii;
- prowadzenia rejestru poważnych awarii i zdarzeń o znamionach poważnych awarii;
- badań przyczyn powstawania oraz sposobów likwidacji skutków poważnych awarii.

Rejestr podmiotów, których działalność może być przyczyną wystąpienia poważnej awarii

Ze względu na ilości znajdujących się w zakładach substancji niebezpiecznych mogących być przyczyną poważnej awarii, zostały one podzielone na dwie grupy:

- zakłady o dużym ryzyku wystąpienia awarii (ZDR),
- zakłady o zwiększonym ryzyku wystąpienia awarii (ZZR).

Rodzaje i ilości substancji, których znajdowanie się w zakładzie decyduje o zaliczeniu go do zakładów o dużym lub zwiększonym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej zostały określone w rozporządzeniu Ministra Gospodarki z dnia 9 grudnia 2013 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie rodzajów i ilości substancji niebezpiecznych, których znajdowanie się w zakładzie decyduje o zaliczeniu go do zakładu o zwiększonym ryzyku albo o dużym ryzyku wystąpienia awarii przemysłowej (Dz.U. 2013, poz. 1479).

Informacje o tych podmiotach gromadzone są w *Rejestrach potencjalnych sprawców poważnych awarii,* prowadzonych przez wojewódzkich inspektorów ochrony środowiska. W województwie wielkopolskim, według stanu na dzień 31 grudnia 2016 roku, funkcjonowało (mapa 9.1):

- 16 zakładów zakwalifikowanych do grupy ZDR,
- 24 zakłady zakwalifikowane do grupy ZZR.
- 84 zakłady zakwalifikowane do grupy pozostałych zakładów mogących spowodować poważne awarie, które ze względu na ilość substancji niebezpiecznej, jaka może znajdować się w zakładzie, nie klasyfikują się do grup ZZR lub ZDR, ale z uwagi na rodzaj substancji, prowadzone procesy technologiczne lub usytuowanie instalacji, stanowią zagrożenie dla środowiska (PSPA).

W stosunku do 2015 roku liczba zakładów w rejestrze zmniejszyła się o 3 (tabela 9.5). Rejestr nie obejmuje stacji paliw, które również mogą być potencjalnym miejscem wystąpienia poważnej awarii.

Tabela 9.5. Zmiany w rejestrze potencjalnych sprawców poważnych awarii w roku 2016 r.

Rejestr	Zakład	Przyczyna wpisania/skreślenia z rejestru	
ZDR	wykreślone z rejestru	AmeriGas Polska Sp. z o.o. z siedzibą w Warszawie Terminal LPG Swarzędz, ul. Rabowicka 9, Jasin, gmina Swarzędz, powiat poznański	Zakład zaprzestał prowadzenia działalności
ZZR	wpisane do rejestru	Zakłady Chemiczne GAMIX Spółka cywilna Barbara Grajek, Wojciech Grajek, Jankowo Dolne 64, gmina Gniezno, powiat gnieźnieński	Zakład zakwalifikowano do grupy ZZR ze względu spełnienie warunku sumowania dla substancji dla substancji niebezpiecznych dla środowiska wodnego (E1 i E2)
	wykreślone z rejestru	PPUH Pasz Konspol Sp. z o.o. Gierłatowo 21, 62-330 Nekla – Ferma drobiu w Mieczownicy gmina Ostrowite, powiat słupecki	Na terenie zakładu zlikwidowano zbiorniki na gaz; zakład podłączono do sieci gazowej
		„BROS" Sp. z o.o. Sp. k. ul. Karpia 24, Poznań	Zmniejszenie ilości substancji niebezpiecznych na terenie zakładu
		NOVOL Sp. z o.o. ul. Żabikowska 7/9, Komorniki, powiat poznański	Zmniejszenie ilości substancji niebezpiecznych na terenie zakładu
Zakłady pozostałe	wpisane do rejestru	„BROS" Sp. z o.o. Sp.k. ul. Karpia 24, Poznań	Zakład wykreślony z ZZR
	wpisane do rejestru	NOVOL Sp. z o.o. ul. Żabikowska 7/9, Komorniki, powiat poznański	Zakład wykreślony z ZZR
	wykreślone z rejestru	Wytwórnia Lodów Bogdan Broda Poznań - Zakład Produkcyjny w Wolsztynie ul. Żeromskiego 16a, powiat wolsztyński	Zakład zaprzestał prowadzenia działalności
	wykreślone z rejestru	Zakłady Chemiczne GAMIX Sp.c. Barbara Grajek, Wojciech Grajek, Jankowo Dolne 64, gmina Gniezno, powiat gnieźnieński	Zakład zaklasyfikowano do ZZR

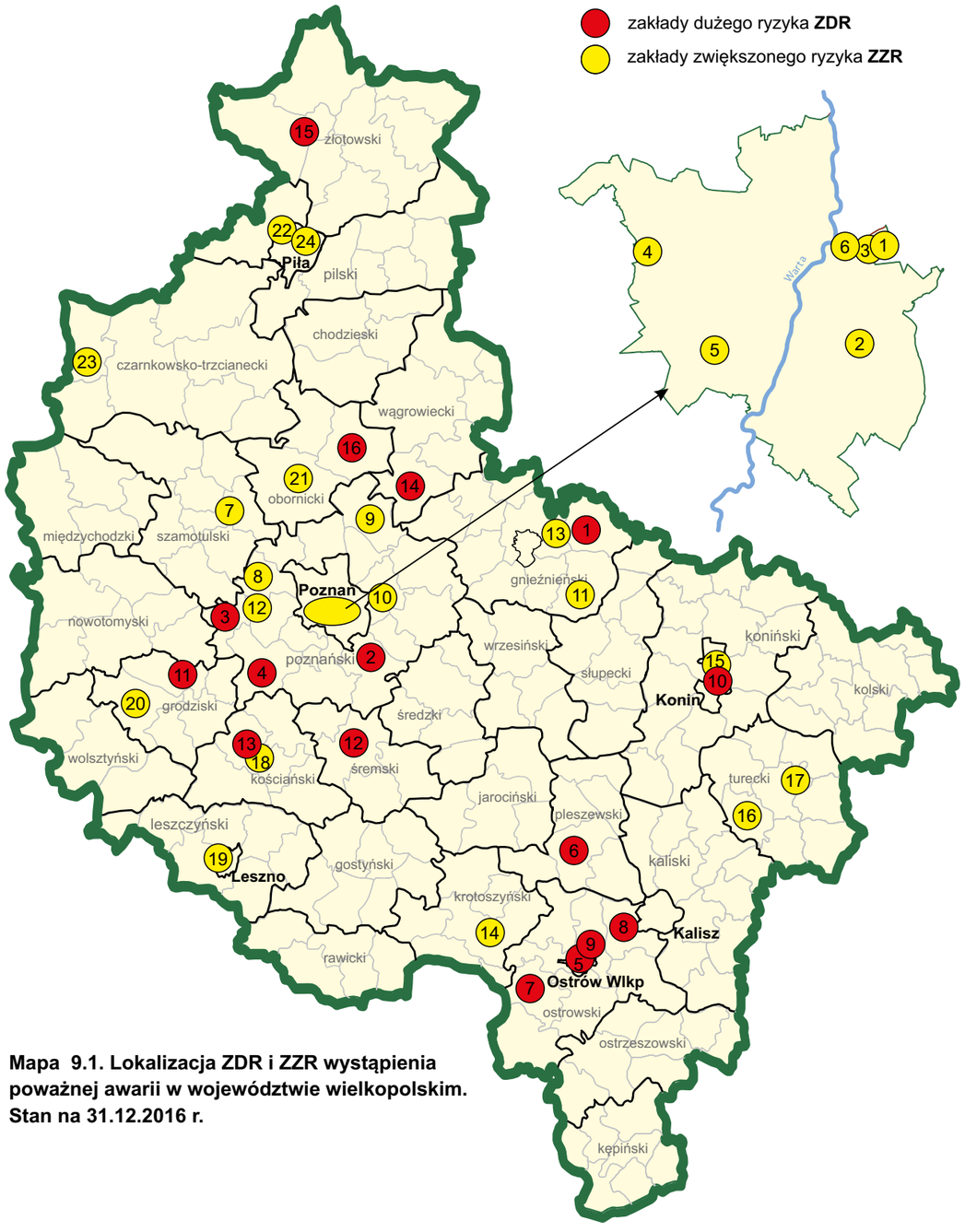

Mapa 9.1. Lokalizacja ZDR i ZZR wystąpienia poważnej awarii w województwie wielkopolskim. Stan na 31.12.2016 r.

Lp.	Nazwa zakładu
1	Prefere Resins Poland Sp. z o.o., Trzemeszno
2	Raben Polska Sp. z o.o. Oddział Gądki
3	HEMPEL Paints (Poland) Sp. z o.o., Niepruszewo
4	Zakład Produkcyjny OXYTOP Sp. z o.o., Antoninek 2
5	PKN Orlen S.A. Terminal Paliw w Ostrowie Wlkp.
6	Gaspol S.A. Warszawa Region Zachodni Rozlewnia Pleszew
7	PGNiG S.A. Zakład Odazotowania Gazu Krio w Odolanowie
8	CORRECT K. Błaszczyk i Wspólnicy Sp. K., Nowe Skalmierzyce
9	PPG DECO POLSKA Sp. z o.o. Oddział w Lewkowcu
10	Rail Cargo Logistics-Poland Sp. z o.o., Terminal Logistyczny w Koninie
11	PGNiG S.A. Odazotownia Snowidowo
12	Przedsiębiorstwo Handlowo-Usługowe BUT-GAZ Robert Ustasiak, Śrem
13	PGNiG S.A. Magazyn Gazu Bonikowo
14	Operator Logistyczny Paliw Płynnych Sp. z o.o. Baza Paliw Nr 4 w Rejowcu Poznańskim
15	Operator Logistyczny Paliw Płynnych Sp. z o.o. Baza Paliw nr 8 w Jastrowiu
16	DENDRO Poland Ltd. Sp. z o.o., Rogoźno
1	Wyborowa S.A. Poznań, Zakład Produkcji Spirytusu, Poznań
2	Kompania Piwowarska S.A., Poznań
3	Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Consultingowe ADOB Sp. z o.o. Sp.k., Poznań
4	HADEX - GAZ Sp. z o.o., Poznań

Lp.	Nazwa zakładu
5	LOTOS Terminale S.A., Poznań
6	Veolia Energia Poznań ZEC S.A.
7	SGT EuRoPol GAZ S.A, Warszawa, Tłocznia Gazu Szamotuły
8	BRENNTAG Polska Sp. z o.o., Jankowice
9	BROS Sp.j. B.P. Miranowscy, Magazyn w Murowanej Goślinie
10	DRAMERS S.A., Rabowice
11	KORLEN" Sp. z o.o., Rozlewnia Gazu Mąkownica
12	Hypred Polska Sp. z o.o., Niepruszewo
13	Zakład Chemiczny GAMIX Sp.c. B. Grajek, W. Grajek, Jankowo Dolne
14	KROTGA Rozlewnia Gazu Płynnego sp.j. Hanna Linkiewicz, M.D. Kawałek, Krotoszyn
15	ZE PAK S.A. - Elektrownia „PĄTNÓW", Konin
16	Sun Garden Polska Sp. z o.o. Sp. k., Malanów
17	MP Production Sp. z o. o., Turek
18	Linde Gaz Polska Sp. z o.o., Kościan
19	Akwawit – Polmos S.A. we Wrocławiu, Leszno
20	AUTOBUTLEGAZ SZCZYGIEŁ Sp. J., Rakoniewice
21	Ruukki Polska Sp. z o.o., Oborniki
22	Przedsiębiorstwo Handlowo-Usługowe „GEOFIZYKA TRANS-GAZ" Spółka z o.o., Piła
23	HADEX-GAZ" Sp. z o.o., Krzyż
24	AIR PRODUCTS Sp. z o.o., Zakład satelicki w Pile*

* wcześniej instalacja należała do Philips Lighting Poland Sp. z o.o. Piła

9.2.1. Kontrole w zakresie przeciwdziałania poważnym awariom

Zgodnie z ustawą z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska każdy, kto zamierza prowadzić lub też prowadzi zakład o zwiększonym lub dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej, ma obowiązek zapewnić zaprojektowanie, wykonanie lub też likwidowanie takiego zakładu w sposób zapobiegający awariom przemysłowym i ograniczającym ich skutki. Do obowiązków prowadzących zakłady dużego i zwiększonego ryzyka wystąpienia poważnej awarii przemysłowej należy:

- dokonanie zgłoszenia,
- opracowanie Programu Zapobiegania Poważnym Awariom (PZPA).

Ponadto prowadzący zakłady ZDR muszą opracować:

- wewnętrzny plan operacyjno-ratowniczy (WPOR),
- raport o bezpieczeństwie (RoB),
- system bezpieczeństwa.

Inspekcja Ochrony Środowiska kontroluje przestrzeganie wymogów ochrony środowiska w zakresie przeciwdziałania możliwości wystąpienia poważnej awarii:

- w zakładach o dużym ryzyku wystąpienia awarii – co roku,
- w zakładach o zwiększonym ryzyku wystąpienia awarii – co najmniej raz na 2 lata.

Tabela 9.6. Liczba kontroli zakładów w rejestrze potencjalnych sprawców poważnych awarii

Liczba zakładów potencjalnych sprawców poważnych awarii	ZDR	ZZR	Zakłady pozostałe
w rejestrze (stan na dzień 31.12.2016 r.)	16	24	84
skontrolowanych w 2016 r.	17	10	10
Liczba kontroli, w których stwierdzono naruszenia	6	4	0

W roku 2016 w województwie wielkopolskim wykonano 37 kontroli w zakresie przeciwdziałania poważnym awariom (tabele 9.6, 9.7), w tym:

- 17 kontroli zakładów o dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii,
- 10 kontroli zakładów o zwiększonym ryzyku wystąpienia poważnej awarii,
- 10 kontroli pozostałych zakładów objętych rejestrem.

Naruszenia stwierdzone w zakładach dużego ryzyka w roku 2016 zakwalifikowano do:

- klasy I: wprowadzenie na terenie zakładu istotnej zmiany dotyczącej ilości magazynowanych substancji niebezpiecznych bez zachowania ustawowego obowiązku, polegającego na zgłoszeniu powyższej informacji do właściwych organów, w ustawowym terminie;
- klasy II: nieprzedłożenie w terminie wymaganych aktualizacji zgłoszenia, programu zapobiegania awariom oraz raportu o bezpieczeństwie; przedłożenie aktualizacji zgłoszenia zakładu i programu zapobiegania awariom niespełniających wymagań określonych w przepisach; nieopracowanie i niewdrożenie systemu zarządzania bezpieczeństwem gwarantującego odpowiedni do zagrożeń poziom ochrony ludzi i środowiska, stanowiącego element ogólnego systemu zarządzania zakładem; brak na stronie internetowej zakładu informacji o tym, że prowadzący dokonał zgłoszenia, o którym mowa w art. 250 ust. 1 ustawy Poś właściwym organom oraz informacji dotyczących sposobów ostrzegania i postępowania społeczeństwa w przypadku wystąpienia awarii przemysłowej, uzgodnionych z właściwymi organami Państwowej Straży Pożarnej.

Naruszenia stwierdzone w zakładach zwiększonego ryzyka w roku 2016 zakwalifikowane zostały do klasy I: informacja zawarta na stronie internetowej nie zawierała wszystkich zagadnień wyszczególnionych w art. 261a ustawy Poś; prowadzący zakład nie przekazał wojewódzkiemu inspektorowi ochrony środowiska zmienionego (zaktualizowanego) zgłoszenia i programu zapobiegania awariom.

Tabela 9.7. Postępowanie pokontrolne w zakresie przeciwdziałania poważnym awariom

Lp.	Postępowanie pokontrolne	ZDR	ZZR	Zakłady pozostałe
1	Liczba zarządzeń pokontrolnych	3	3	0
2	Liczba pouczeń	8	2	0
3	Liczba wystąpień do PSP	0	1	2

9.2.2. Zdarzenia o znamionach poważnych awarii i poważne awarie

Zdarzenie o znamionach poważnej awarii definiuje się jako zdarzenie, w szczególności emisję, pożar lub eksplozję, powstałe w trakcie procesu przemysłowego, magazynowania lub transportu, w którym występuje jedna lub więcej niebezpiecznych substancji, prowadzące do natychmiastowego powstania zagrożenia życia lub zdrowia ludzi albo środowiska, lub powstania takiego zagrożenia z opóźnieniem.

Zdarzenie, które spowodowało skutek śmiertelny kwalifikowane jest jako poważna awaria. Poważną awarię, która miała miejsce w zakładzie określa się jako poważną awarię przemysłową.

W 2016 roku na terenie województwa wielkopolskiego nie wystąpiły poważne awarie, ani zdarzenia o znamionach poważnej awarii.

9.2.3. Współpraca z innymi organami

W 2016 r. dokonano oceny dokumentacji złożonej przez zakłady zaliczone do ZDR, na podstawie której Komendant Wojewódzki Państwowej Straży Pożarnej wydał decyzje w sprawie aktualizacji raportów o bezpieczeństwie. W przypadku ujawnienia w trakcie kontroli nieprawidłowości, mogących mieć związek z bezpieczeństwem na terenie zakładów zaliczanych do ZDR i ZZR o wynikach kontroli informowano właściwe organy PSP.

Ponadto w sprawach zwalczania poważnych awarii, WIOŚ Poznań współdziałał z: Państwową Strażą Pożarną, Zespołami Reagowania Kryzysowego, Policją, Państwową Inspekcją Sanitarną, Państwową Inspekcją Pracy, Inspekcją Transportu Drogowego, organami nadzoru budowlanego i Strażą Graniczną. Zakres współpracy obejmował wymianę informacji o wynikach kontroli oraz wymianę doświadczeń.

W 2016 roku WIOŚ w Poznaniu przeprowadził kontrolę Terminalu Paliw w Ostrowie Wielkopolskim przy ul. Węglowej 1, należącego do PKN ORLEN S.A. Kontrolę przeprowadzono wspólnie z Państwową Inspekcją Pracy – Okręgowym Inspektoratem Pracy w Poznaniu. Sprawdzano zagadnienia związane z ochroną środowiska, w tym zagadnienia dotyczące kwalifikacji zakładu do Zakładów Dużego Ryzyka (ZDR), przeciwdziałania poważnym awariom przemysłowym oraz zagadnienia dotyczące gospodarki wodno-ściekowej, ochrony powietrza i gospodarki odpadami. Podczas kontroli nie stwierdzono nieprawidłowości w zakresie ochrony środowiska.

Wykaz zakładów o dużym ryzyku wystąpienia awarii (ZDR) oraz zakładów o zwiększonym ryzyku wystąpienia awarii (ZZR) zamieszczono na stronie internetowej WIOŚ w Poznaniu:

- http://ekoportal.poznan.wios.gov.pl/imap/ - w zakładce Poważne awarie znajdują się mapy obrazujące stan na koniec danego roku;
- http://bip.poznan.wios.gov.pl/rejestryewidencje-i-archiwa/wydzial-inspekcji/zaklady-o-duzym-ryzyku-wystapienia-powaznej-awarii-przemyslowej/ - stan na koniec ostatniego kwartału,
- http://bip.poznan.wios.gov.pl/rejestryewidencje-i-archiwa/wydzial-inspekcji/zaklady-o-zwiekszonym-ryzyku-wystapienia-powaznej-awarii-przemyslowe/ - stan na koniec ostatniego kwartału